

Vår förening - 60 år!

av Monika Carlsson

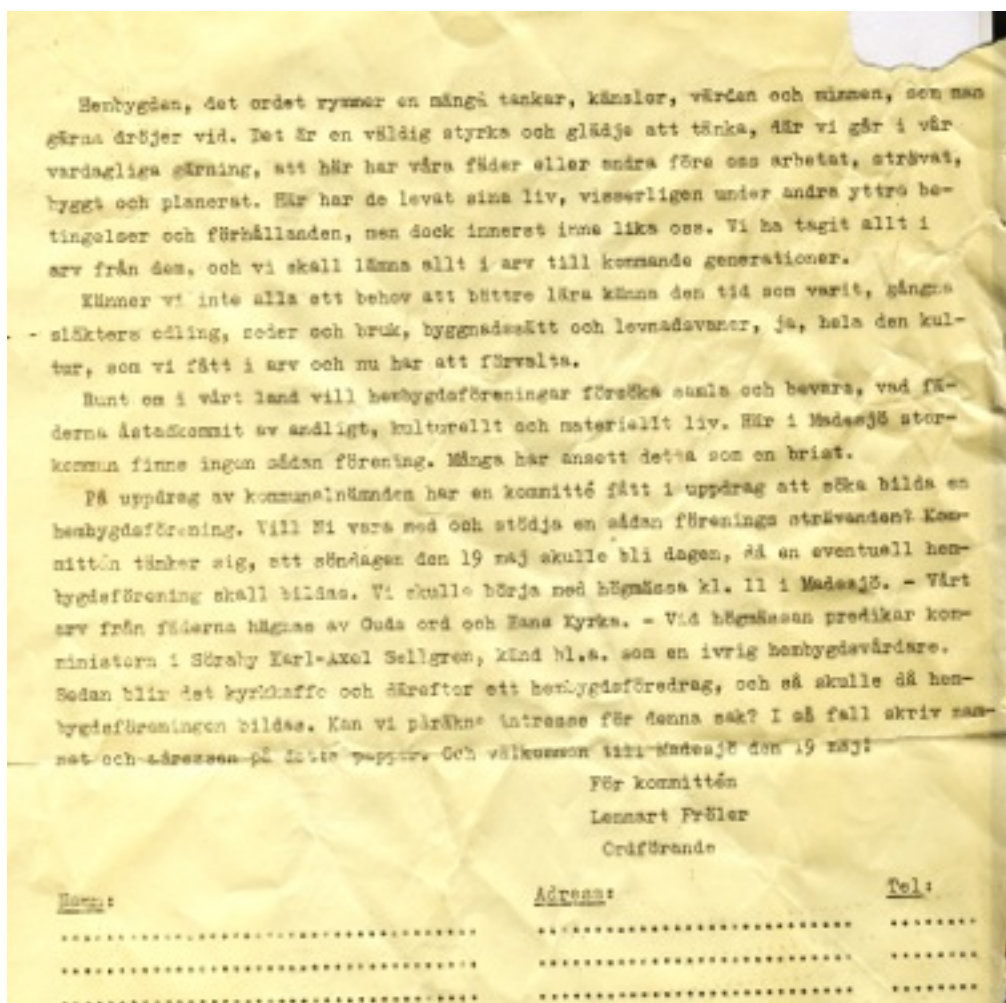
År 2017 firar Madesjö - Örsjö - Kristvalla Hembygdsförening 60 år.

Vi har bett två av de flera viktiga personer som var med från föreningens start, att berätta lite av sina minnen från den tiden. Det blir två artiklar, dels av Mari-Ann Karlsson och dels Olle Madeland. De har skrivit ner hur de minns och upplevde de första åren, och de beskriver bra - från olika håll - hur de minns.

Med stor respekt och ödmjukhet inser vi som jobbar i föreningen vilket arbete som lagts ner i dess början. Man imponeras av deras arbetsinsats, som är annorlunda från dagens. Därmed inte att förminska den arbetsinsats som görs idag.

Men också, märker man vilken gemenskap det blev. Och "Bygga upp" är ju så uppbyggande. Mari-Anne berättar om alla de kvällar de träffades och byggde och målade tillsammans och hade knytkalas. Inte lätt nu i vår upptagna värld.

Entusiaster är viktiga. Utan dessa entusiaster i mitten av 1950-talet hade vi kanske inte haft de fina Madesjöstallarna kvar, som rymmer ett imponerande museum. Inte heller den aktiva föreningen, med sina mycket trevliga aktiviteter som anordnas under året, runt om i de olika socknarna. Verksamheten skapar gemenskap i våra socknar och mellan våra medlemmar runt om i våra bygder och även för utflyttade som vill ha en kontakt kvar med barndomens trakt.

Ett gammalt gulnat dokument visar det uppdrag som Lennart Fröler sände ut inför bildandet av hembygdsföreningen i maj 1957.

Vi är stort Tack skyldiga de pionjärer som startade upp det hela. Nu gör vi så gott vi kan för att fortsätta, så att våra barn och barnbarn får behålla detta unika kulturarv.

Hembygdsförening bildas i Madesjö

Barometern 20/5/57 s 13

Fyra intresserade av hembygdsvård: Fr. v. kommunalnämndens ordförande Arthur Jonsson, Björnahult, rektor Torsten Petersson, Växjö, komminister Lennart Fröler, Madesjö, och direktör Oscar Rosander Madesjö.

Vid söndagens hembygdssdag i Madesjö var enigheten stor beträffande frågan att bilda en hembygdsförening för Madesjö storkommun. En interimsstyrelse omfattande 10 personer tillsattes — 4 från Madesjö och tre vardera från Örsjö och Kristvalla. Tillslutningen var mycket stor såväl vid högmässan, som inledde hembygdssdagen, som det efterföljande hembygdsmötet där rektor Torsten Petersson, Växjö, talade.

Vid högmässan i Madesjö kyrka predikade komminister Karl Axel Sellgren, Föraby, och därefter var kyrkkaffe ordnat i församlingssalen där de särskilt kommitterade svarade för förplägnaden. Rektor Torsten Petersson, Växjö, höll ett mycket intressant hem-

de fortsatta förhandlingarna under ledning av direktör Oscar Rosander beslöts också att tillsätta en interimsstyrelse för en hembygdsförening. Fyra från Madesjö och tre från vardera Örsjö och Kristvalla skulle utses. Valda blev: För Madesjö: Kommminister Lennart Fröler, lantbr. Erik Madeland, kommunalkamrer Bertil Nilsson och lantbr. Manfred Jo-

hansson, Ljusås. Från Örsjö: Fru Svea Warne, Orrabäck, lantbr. Sture Johansson, S:a Örsjö, och fru Gulli Persson, Bäsjö. För Kristvalla: Handl. Erik Jönsson, folkskoll. H. Ulme och fru Britta Forsberg. Interimsstyrelsen kommer att samlas och utarbeta stadgar för den blivande nya föreningen varefter det kallas till nytt sammanträde.

Artikel i Barometern den 20 maj 1957 efter bildandet av Madesjö Hembygdsförening.

Så började det

av Mari-Ann Karlsson

Kommunfullmäktiges ordförande Oskar Rosander och Lennart Fröler m fl startade föreningen. År 1957 kallade makarna Fröler in 3-4 personer från olika rotar i Madesjö, Örsjö och Kristvalla. Persmåla rote representerades av Manfred Johansson, Ljusås, Valborg Persson, Spakstorp och undertecknad. I hallen på Riddaretorps prästgård var ett stort slagbord uppslaget, på detta var gamla kartor och andra gamla handlingar placerade. Allt granskades och gicks igenom.

Fröler och Erik Höij reste runt i byarna och samlade ihop gamla föremål och nycklar till de olika stallarna. Det kom in mycket, men det mesta var dammigt och till och med jordigt, så vi hade arbetskvällar då vi samlades och tvättade och såpskurade det som kom in. Jag kommer också ihåg hur vi många kvällar var hos Gertrud och Ivar Köhlin och gjorde bord, bockar och plankor. Där sågades, spikades, oljades och målades. Många trevliga stunder, med knytkalas.

Madesjödag planeras

Vi alla började prata om och planera för en Madesjödag. Den första festen vi var med och arbetade med, var den 28/8 1960. Då predikade Olle Madeland och Göran Palm pratade i ängen.

Madesjödagarna i Klockarängen bakom Madesjö Hembygdsmuseum har hållits sedan 1960 och alltid varit välbesökta. Foto Stig Hjalmarsson.

En av programpunkterna var fotboll mellan damer och herrar. Organisatören var Anna-Greta Fröler. Hon spexade och störde herrarna (genom att gå omkring med en korg och erbjuda saft och bullar till herrarna under matchen) - så att damerna vann

stort naturligtvis. Nästa år, den 3/9 1961, predikade Johannes Madestam och då visade Manfred Johansson m fl slagtröskning i museet. Det var mycket intressant för oss som aldrig upplevt detta.

Festtåg på Madesjödagen: "Från oxåk till vrålåk".

En annan Madesjödag hade vi festtåg "Från oxåk till vrålåk". Kortegen gick från Oxabacken i Nybro till Madesjöängen. Flera tusen personer övervarade denna dag.

Det krävdes mycket av kvinnorna i föreningen. Vi tiggde om allt i matväg; bröd, smör, ost, kakor och vetebröd och kaffe. Generositeten var stor. I ängen byggde vi upp träställningar som vi höljde med presenningar, så att vi hade tak över serveringen. Vi bredde 600 smörgåsar, förpackade lika många kakpåsar och kokade 2 st 50-liters mjölkspann med kaffe i Madesjöskolan. Allt fraktades ner till ängen, där vi också sålde varmkorv och läsk och saft.

Hjälp till renovering

De långa kyrkstallarna var i dåligt skick. Golvsyllarna var uppruttna och hela stallängen måste renoveras. Vi hade inga pengar, så vi måste söka bidrag och sponsorer från alla håll. Vi hade hört att en "stor-gubbe" från Stockholm, som under sin militärtjänst hade tältat i Klockarängen. Han hade då uttalat sin beundran för stallängorna och tyckt att den måste bevaras.

Styrelsen beslutade att kontakta honom, som då satt som generaldirektör för ett departement i Stockholm. Han hette Bertil Olsson och han beviljade vårt önskemål och överräckte ett bidrag på hundratusentals kronor. Samma Bertil Olsson förrättade invigningen av museet 13 maj 1973.

År 1965 beslutades att vi skulle regnförsäkra Madesjödagen. Om det regnade på ett evenemang och man då förlorade inkomster, kunde man få ersättning. Själva "mätstationen" låg i Paradiset. Festen förflöt i vackert sommarväder, men i Paradiset, där mätstationen stod uppställd - kom en regnskur. Dagen efter festen, berättas att Fröler kom cyklandes mellan Riddaretorp och kyrkan, med prästkappan fladdrande för vinden. Någon frågade hur det kom sig att han var så glad, han svarade: Gud ske pris, det har regnat i Paradiset.

Styrelsen år 1966, här samlad i Kristvalla Gamla Prästgård för att ta avsked av sin ordförande Lennart Fröler. Bakre raden fr v Evy Persson och Sture Johansson, Örsjö, Mari-Ann Karlsson, Madesjö, Erik Jonsson, Kristvalla, Erik Madeland och Ruth Carlsson Madesjö, Britta Forsberg, Kristvalla. Sittande Lennart Fröler, Madesjö och Helge Karlsson, Kristvalla.

1966, efter 11 år i Madesjö, sökte Fröler en kyrkoherdetjänst i Reftete, vilken han också fick. Det var ju glädjande för honom, men vi i hembygdsföreningen fick bekymmer. På avskedsmötet för familjen Fröler talade lantbrukaren Erik Jonsson i Stämmeryd, Kristvalla och uttryckte hela föreningens känsla med orden: Alla i föreningen känner sig helt "visefallna"¹.

De första åren hade vi som tradition att kalla predikande präster till Madesjödagarna. De skulle vara födda eller uppvuxna i Madesjö Örsjö eller Kristvalla. Såsom: Olle Madeland, Stig Jonsson, Sven Erik Lönell, Bengt Lorentsson, Lennart Jonsson, Johannes Madestam, Jan Malmqvist, Alf Johansson, Pär Persson, Inga Niklasson, Stig Faréus.

Ordförande under min tid: Lennart Fröler, Sten Abrahamsson, Tage Carlsson, Jan Mikaelsson, Gösta Andersson, Monica Björklund och Monika Carlsson.

Jag har här samlat mina minnen från de första åren i föreningens historia. De har för oss inneburit mycket arbete, men samtidigt berikat våra liv vilket vi tacksamt kan notera.

Vid föreningens 40-årsjubileum 1997 fick dåvarande ordförande Gösta Andersson möjlighet att överlämna ett hederspris till föreningens förste ordförande, Lennart Fröler.

¹ En **vise** var drottningen i ett bisamhälle. Hon kunde lämna kupan för att bilda ett nytt samhälle. Då blev bisamhället förvirrat och en ny drottning fick ta vid.

Hembygdsföreningen i Madesjö Örsjö Kristvalla

- Dess början 1957 och fortsättning

av Olle Madeland

Då jag kom hem från Korea hade jag intryck av många olika kulturer. Jag såg då att vår egen bygd hade en egen kultur, som efter andra världskriget var på väg att försvinna. Då den gamla mangårdsbyggnaden, från 1760-talet, som flyttats till vår gård 1848 vid Laga skiftet, stod obebodd, beslöt jag att inreda den som hembygdsmuseum. Köket som tjänstgjort som reparationslokal för cyklar och övervåningen, där kläder förvarades, gjordes i ordning, spisar kritades osv. Det första föremålet som hängdes upp var fars oxok. Gamla saker insamlades från vår gård och från byarna i norra Madesjö.

Samtidigt insåg jag att Madesjö var i behov av en större hembygdsgård och uppmuntrade kommunister Lennart Fröler att verka för en hembygdsförening. Jag studerade då i Lund. Han var tveksam, då han nyligen anlänt till Madesjö och hade även Örsjö församling som sitt arbetsområde.

Kyrkoherde Helge Westmar skrev i Barometern 16/3 1956: Hembygdsföreningen i Madesjö, ett svårlost problem - stort lokalt intresse, men ingen vill leda den! Han hade som förslag att förvärva en mangårdsbyggnad i Hagnabo och upprusta den, men det blev inte så. Själv var jag i färd med att färdigställa den grundliga boken om "Madesjö sockens historia" tillsammans med fler författare inför kommunsammanslagningen.

Kommunister Fröler blir föreningens förste ordförande

Kommunfullmäktiges ordf Artur Jonsson och disponent Oskar Rosander medverkade mycket för bildandet av hembygdsföreningen. Kommunister Lennart Fröler sa då "ja" till att verka för en hembygdsförening. Han blev dess förste ordförande och kom att utföra ett stort arbete i den. Tillsammans med Bror och Gerda Höij reste han runt i bygden och samlade in nycklar till kyrkstallarna, som var 200 m och hade plats för 500 hästar. Stallarna renoverades och höjdes så småningom.

Gåvor till föreningen

Den ursprungliga tanken att stallarna skulle innehålla en samlingssal som församlingshem övergavs. Även Klockarängen, som tillhörde pastoratet, fick hembygdsföreningen disponera. Även den kanslihembygdsförening som tidigare fanns i Örsjö, övergick i Madesjö liksom Kristvalla, som tillhörde samma pastorat. Från Örsjö övertogs också "Franses stuga" som flyttades till Örsjö samhälle. En loftbod som kom från Brånahult i Madesjö, flyttades till Klockarängen. Madesjö fick

som gåva av Madesjö skogsallmänning en loftbod i Smedjevik, som renoverades. Denna bod ägnades inget större intresse utan ett jaktlag tog över den i tron att den var deras och inredde en kamin i den. På 1990-talet gick jag igenom Balders arkiv och fann det gamla gåvobrevet och återförenade boden till hembygdsföreningen.

Madesjödagen

Hembygdsföreningen var i början sammankopplad med gudstjänst i kyrkan och sedan Madesjödagen, i Klockarängen. Så gjordes också i flera andra socknar (Älghult, Algutsboda och Oskar). Någon av de olika präster som utgått från våra hemtrakter brukade predika (bl a Lennart Fröler, Johannes Madestam, Stig Heijel, Lars Aldén, Inga Niklasson och undertecknad). Hembygdsklädda kvinnor brukade ta upp kollekt till hembygdsföreningens verksamhet. Gudstjänsterna och samlingarna i Klockarängen brukade samla mycket folk. 1965 var enl tidningsreferat omkr 2 000 människor med på Madesjödagen. Jag skulle önska att Madesjödagen åter ”knöte till” en gudstjänst, gärna med en präst med anknytning till Madesjö församling.

Kristvalla är en betydelsefull del av Madesjö Örsjö Kristvalla hembygdsförening. Under Frölers tid inköptes Kristvalla gamla prästgård av Manfred Karlsson och Georg Pettersson för 8 000 kronor. Representanter för hembygdsföreningen var Fröler och Bertil Nilsson. Sedan 1960 har Midsommarfest firats där med stor uppslutning av människor. Energisk kassör under föreningens första år var Manfred Johansson, Ljusås. I den första styrelsen ingick bl a Britta Forsberg, Marianne Karlsson och Erik Madeland.